

Rovaniemen kaupunki
Tekniset palvelut/Ympäristölautakunta
Pekka Peuranen
Hallituskatu 7
96100 Rovaniemi

pekka.peuranen@rovaniemi.fi

Lausuntopyyntö, 10.7.2025

Napapiirin Kuljetus Oy:n maa-aineslupahakemus, Paovaaran sora- ja hiekka- alue, Pello

Hakemus

Napapiirin Kuljetus Oy hakee maa-aineslain (555/1981) mukaista lupaa soran ja hiekan ottoon. Suunniteltu ottamisalue on noin 6,75 hehtaarin kokoinen alue Paovaaran alueella sijaitsevalla Ruskaranta tilalla, kiinteistötunnus 845-401-18-23. Kokonaisottomäärä on 280 000 k-m³ soraa ja hiekkaa. Varsinaisen ottoalueen pinta-ala on noin 6,25 hehtaaria ja varastointialueen pinta-ala on noin 0,5 hehtaaria. Lupaa haetaan kymmeneksi (10) vuodeksi. Suunniteltu ottamistoiminta sijoittuu itäosastaan osittain alueelle, jolta on otettu aiemmin maa-aineksia.

Hakemuksen mukaan alin ottotaso alueella on +176,50 m (N2000) ja ottosyvyys vaihtelee välillä 2,5–12,5 metriä. Hakemuksen mukaiselta suunnitelma-alueelta ei ole pohjavesihavaintoja, mutta arvio pohjaveden pinnan keskimääräisestä korkeustasosta on +170,00 m (N2000). Kohde ei sijaitse pohjavesialueella. Lähin pohjavesialue Kattilankoski (12976500) sijaitsee lännessä Ylitornion kunnassa noin 2,3 km päässä ottoalueesta. Lähin vesistö on Paojärvi, joka sijaitsee lounaassa noin 1,1 km päässä.

Hakemuksen mukaan sora ja hiekka tullaan käyttämään alueen maa- ja tierakennuskohteissa. Ottotoiminta tapahtuu kaivamalla maaperää ja otto etenee pääsääntöisesti tulotieltä lounaaseen ja länteen päin. Luonnon sora- ja hiekkamateriaali on osittain sellaisenaan käyttökelpoista. Maamateriaalia hakemuksen mukaan tullaan välppäämään, lajittelemaan ja varastoimaan ottamisalueella.

Ottamisalueelle ei haeta ympäristönsuojelulain (527/2014) mukaista ympäristölupaa, koska ottoalueen toiminta on suunnitelman mukaan tilapäistä ja lyhytkestoista. Hakemuksen mukaan maa-aineksia ei murskata.

Hakemuksen mukaan ottoalueen siisteydestä huolehditaan toiminnan ajan ja toiminnan aikaisilla pintamaa- siirtimaa- tai muuta maamateriaalia voidaan sijoittaa ottamisen reunoille suoja- ja meluvalleiksi. Lopullinen ympäristön siistiminen

19.8.2025

tehdään heti ottamistoiminnan päätyttyä. Ottoalueen luiskat tehdään pääasiassa jyrkkyyteen 1:3 lopullisen maisemoinnin yhteydessä luiskaamalla ja/tai maisemoimalla silttimaita, kivillä ja lohkareilla. Lopullista maisemointia voidaan elävöittää kasaamalla kiviä, tekemällä kumpuja muita pyöreitä muotoja mahdollisimman luonnonmukaisesti. Ottotoiminnan jälkeen alue palautuu metsätalouskäyttöön. Jälkihoitona ei tehdä erillisiä multauksia, vaan pinta-, humus- ja silttimaita pyritään käyttämään kasvualustana, jonka päälle ympäristön metsän luonnollinen roskaus muodostaa maannoskerroksen, johon luonnollinen siemennys annetaan tapahtua ajan kanssa. Mikäli ottoalue ei metsity luontaisesti, luvanhaltija istuttaa alueelle mäntyjä.

Luonnonsuojelu

Lapin ELY-keskus toteaa, että maa-aineslupahakemuksen mukaiselta toiminta-alueelta tai sen arvioidulta vaikutusalueelta ei tunneta luonnonsuojeluasetuksen (1066/2023) liitteiden 1 ja 3 koko maassa rauhoitettujen eläin- ja kasvilajien esiintymiä, ei liitteen 5 Pohjois-Pohjanmaan, Kainuun ja Lapin maakunnissa rauhoitettuja putkilokasveja, ei liitteen 6 uhanalaisten ja erityisesti suojeltavien lajien havaintopaikkoja eikä luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteiden II ja IV eläin- tai kasvilajien havaintopaikkoja 30.4.2025). Toiminta-alueelta tai sen vaikutusalueella ei ole tiedossa olevia luonnonsuojelulain 73 §:n mukaisten suurten petolintujen pesiä eikä toistuvasti samaa pesäpaikkaa käyttävien eläinten pesäpaikkoja.

ELY-keskus muistuttaa, että suurin osa Suomen pesimälinnuista on luonnonsuojelulailla rauhoitettu. Rauhoitettua eläinlajia ei saa tahallisesti tappaa tai häiritä. Erityisen tärkeää häirinnän välttäminen on lisääntymisaikana, tärkeillä muuton aikaisilla levähdysalueilla tai muutoin niiden elämänkierron kannalta tärkeillä paikoilla (LSL 70 §). Tämä on syytä huomioida ottamistoiminnassa lintujen pesimäaikaan. Erityisesti törmäpääskyt voivat pesiä maa-ainespaikkojen jyrkkiin törmiiin ja maa-ainekasoihin muodostuviin seinämiin. Törmäpääskyn pesintätörmät tulee jättää lintujen pesintäaikana (15.5.–31.8.) kaiken maahan kajoavan toiminnan ulkopuolelle. Myös jotkin kahlaajat (mm. pikkutylli ja tylli) viihtyvät avoimilla hiekka- ja sorakentillä ja niiden pesiä löytyy ajoittain maa-ainesalueilta ja niiden pesimärauha tulee turvata ottamistoiminnassa.

Kaavoitus

Länsi-Lapin maakuntakaava

Kaava- ja karttatarkastelun perusteella hakemuksen mukainen paikka sijoittuu Länsi-Lapin maakuntakaavassa maa- ja metsätalousvaltaiselle alueelle (M4509). Merkinällä osoitetaan pääasiassa maa- ja metsätalouskäyttöön tarkoitettuja alueita, joita voidaan käyttää pääasiallista käyttötarkoitusta sanottavasti haittaamatta ja luonnetta muuttamatta myös muihin tarkoituksiin.

19.8.2025

Lisäksi koko maakuntakaava-aluetta koskevana määräyksenä on muun muassa määrätty:

"Meluhaittojen ehkäisemiseksi ja ympäristön viihtyisyyden turvaamiseksi maankäytön, liikenteen ja rakentamisen suunnittelussa sekä rakentamisen lupamenettelyissä on otettava huomioon valtioneuvoston päätös melutasojen ohjearvoista".

"Maankäytön suunnittelussa on otettava huomioon arvokkaat luonnonympäristöt, arvokkaat maisema-alueet ja rakennetut kulttuuriympäristöt sekä kiinnitettävä erityistä huomiota rakennetun ympäristön laatuun".

"Poronhoidon ja muiden luontaiselinkeinojen alueidenkäytöllisetoiminta- ja kehittämisedellytykset on turvattava. Poronhoitoon olennaisesti vaikuttavaa alueiden käyttöä suunniteltaessa on otettava huomioon poronhoidolle tärkeät alueet ja valtion maiden osalta on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajien kanssa".

Hakemuksen mukaisesta paikasta koilliseen noin 1,5 kilometrin etäisyydellä sijaitsee maakuntakaavassa Ratasjärven kulttuurimaisema ja Ratasjärven kylä (ma 8147). Aluekuvauksen mukaan Ratasjärvi sijaitsee noin 30 km Pellon kuntakeskuksesta etelään. Maisemallisesti upealla paikalla vaarojen välisessä painanteessa sijaitseva Ratasjärven kylä on Peräpohjolan vaara- ja jokiseudulle tyypillistä vaihtelevaa maatalousmaisemaa. Maisema-alueen ydin on loivasti kumpuilevien peltojen ja pajukkoluhkien ympäröimä Ratasjärvi. Asutus on metsän reunassa eri puolilla järveä. Ympäröivät vaarat kehystävät kulttuurimaisemaa. Kylän vanhinta rakennuskantaa edustavat sodalta säästyneet Vanhapihan, Rastin ja Juuson rakennusryhmät järven itärannan avoimessa maisemassa. Muutoin rakennuskanta muodostuu pääosin sotien jälkeen rakennetuista 1,5- kerroksisista asuinrakennuksista pihapiireineen. Pihoilta avautuvat esteettömät näkymät peltojen, luhtien ja järven yli vastarannalle. Kylä kuuluu kulttuuriympäristöltään Lapin ehyimpinä säilyneisiin kokonaisuuksiin. Alueella on useita muinaismuistokohteita. Ratasjärven kylä kuuluu maaseudun kehittämisen kohdealueeseen Aavasaksa – Kantomaanpää – Turtola (mk 8042).

Kyseessä on Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue 2021 (VAM150152) ja Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY 2009 Ratasjärven kylä). Maakuntakaavassa osoitettu kehittämisperiaate: *"Kylän kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaat piirteet säilytetään ja uudisrakentaminen sovitetaan perinteiseen rakennuskantaan ja maisemaan. Pellot ja niityt pyritään pitämään avoimina. Turvataan muinaismuistokohteiden säilyminen".*

Lapin ELY-keskuksen näkemys on, että suunniteltu hanke ei vaikeuta alueen käyttämistä maakuntakaavassa osoitettuun tarkoitukseen.

Yleis- ja asemakaavat

Alueella ei ole voimassa oikeusvaikutteista yleis- tai asemakaavaa.

19.8.2025

Lähimmät asuin- ja vapaa-ajanasuinnrakennukset

Hakemuksen mukainen alue sijoittuu lähimmillään noin 2 kilometrin etäisyydelle asuinrakennuksesta (koillisen suuntaan, Ratasjärvi). Lähimmät asuin- ja vapaa-ajanasuinnrakennukset luoteen suunnassa sijaitsevat noin 2,4 kilometriä etäisyydellä (Lähde: rakennus- ja huoneistorekisteri 2024).

Sovellettava lainsäädäntö ja ohjeistus

Maa-ainesten ottamista koskevassa lupaharkinnassa ja lupaehdoissa otetaan huomioon maa-ainelain 3 §:n ympäristöperusteiset rajoitukset muun muassa kauniin maisemakuvan, luonnon merkittävien kauneusarvojen tai erikoisten luonnonesiintymien turmelemisesta sekä lain 3 §:ssä mainitut muut rajoitukset, joilla pyritään estämään huomattavat tai laajalle ulottuvat vahingolliset vaikutukset asutukselle tai ympäristölle. Maa-ainelain 3 §:n mukaan aineksia ei saa myöskään ottaa niin, että siitä aiheutuu muun muassa tärkeän tai muun vedenhankintakäyttöön soveltuvan pohjavesialueen veden laadun tai antoisuuden vaarantumista, jollei siihen ole saatu vesilain mukaista lupaa.

Ympäristöministeriön oppaassa *Maa-ainesten ottaminen – opas ainesten kestävään käyttöön* (Ympäristöministeriön julkaisuja, 2023:30) on ohjeistettu muun muassa pohjaveden pinnan päälle jätettävistä suojakerrospaksuuksista sekä jälkihoitotoimenpiteistä.

Edellytykset maa-ainesten otolle

Suunniteltu alue ei sijoitu luokitellulle pohjavesialueelle tai arvokkaalle geologiselle kohteelle. Suunniteltu ottamistoiminta sijoittuu itäosastaan osittain alueelle, jolta on otettu aiemmin maa-aineksia. Lapin ELY-keskuksen näkemyksen mukaan maa-ainesten ottaminen hakemuksen tarkoittamalla alueella voi olla mahdollista ilman, että siitä ennalta arvioiden aiheutuu ympäristölle maa-ainelain (MAL 3 §) tarkoittamia haittoja, jos ottaminen tapahtuu hakemuksessa esitetyllä tavalla. Lupaharkinnassa tulee kuitenkin huomioida seuraavassa esitetyt asiat.

Ottamistoiminta

Maa-ainesten otossa tulee ottaa turvallisuuskäsitteet huomioon, mm. työaikaiset jyrkät luiskat. Ottoalueen jyrkänteiden suojaaminen ja merkitseminen tulee tehdä riittävällä tavalla. Lippusiiman käyttöä jyrkänteiden merkitsemiseen tulee välttää.

Hakemuksen mukainen ottamisalue tulee selkeästi merkitä riittävän tiheällä tavalla, jotta se erottuu muista maa-ainesten ottoalueista.

Häiritsevä melu ja pöly tulee estää. Mahdolliset polttoaineiden ja öljytuotteiden varastot, sekä työkoneiden huolto- ja säilytyspaikat tulee suojata tarkoituksenmukaisesti. Jätteiden, ylijäämämassojen ym. sijoittaminen ottamisalueelle ei ole sallittua. Toiminnasta ei saa aiheutua epäsiisteyttä. Jätteitä ei saa polttaa tai haudata. Hyötykäyttöön kelpaava jäte on lajiteltava erilleen ja

19.8.2025

toimitettava hyödynnettäväksi. Alueella ei myöskään tule varastoida ongelmajätteitä. Toimintajaksojen päätyttyä alue on siistittävä ja alueelta on poistettava koneet ja laitteet. Mikäli alueella havaitaan öljyä, tulee alueen massat vaihtaa puhtaisiin. Mahdolliset päästöt on ilmoitettava valvontaviranomaiselle. Ottamistoiminnassa ja tukitoimintojen suunnittelussa, sijoittelussa ja toteuttamisessa tulee huomioida edellä luonnonsuojelua koskevassa kappaleessa esitetyt asiat. Mm. törmäpääskyjen pesintätörmät tulee jättää lintujen pesintäaikana (15.5.–31.8.) kaiken maahan kajoavan toiminnan ulkopuolelle.

Alueella toimittaessa tulee pitää huolta, että alinta ottotasoa ei aliteta, ja että korot on alueella merkitty huolellisesti ja ajantasaisesti. Ottamisalueella tulee huolehtia siitä, että ylimmän pohjavedenpinnantason päälle jää aina vähintään yhden (1) metrin paksuinen suojakerros koskemattomasta maasta. Mikäli ottotoiminnan aikana oton havaitaan ulottuvan tätä syvemmälle, tulee ottotasoa nostaa siten, että suojakerrospaksuus täyttyy. ELY-keskus kuitenkin suosittelee, että suojakerrospaksuus olisi aina vähintään kaksi (2) metriä alueen jälkihoidon toteutumisen ja alueelle aikanaan muodostuvan puuston menestymisen kannalta.

Murskaus

Alueella ei ole ottosuunnitelman mukaan suunniteltu murskaustoimintaa. Suunnitelmapiirustuksissa kuitenkin mainitaan, että maa-aineksen ottaminen tapahtuu kaivamalla maa-ainesta sekä maamateriaaleja käsitellään ja murskataan alueella. Lapin ELY-keskus muistuttaa, että mikäli alueelle sijoitetaan kiinteä tai siirrettävä murskain, jonka toiminta-aika on yhteensä vähintään 50 vuorokautta, tulee toiminnalle ympäristönsuojelulain (527/2014) 27 §:n mukaan hakea ympäristölupaa.

Pintavedet

Toiminnasta ei saa aiheutua muutoksia alueen pintavesien laatuun tai määrään. Vesien johtaminen ei saa aiheuttaa vettymis- tai muuta haittaa ympäristöön. Lupaviranomaiselle tulee tarvittaessa esittää tarkempi kuvaus vesien johtamisesta ja tarkkailusta alueella.

Jälkihoito

Ottamisalue tulee jälkihoitaa välittömästi ottotoiminnan päätyttyä ja jälkihoitotoimenpiteet tulee yksilöidä mahdollisessa maa-ainesluvassa. Jälkihoitotoimia ovat alueen siistiminen, muotoilu ja pintamateriaalin levitys, kasvillisuuden palauttaminen sekä alueelle soveltumattoman käytön estäminen. Pintamateriaalina tulee ensisijaisesti käyttää alueen alkuperäistä pintakerrosta. Alkuperäisen pintakerroksen kangashumus ja sen alapuolella oleva rikastumiskerros tulisi kuoria ja varastoida erikseen ottamisalueen reunoille ennen toiminnan aloittamista. Pintamaat tulee levittää alueelle takaisin alkuperäisessä järjestyksessä. Kasvillisuuden kannalta paras tulos saavutetaan, kun maan ylin orgaanista ainesta sisältävä humuskerros (kunta) voidaan irrottaa ja levittää takaisin alueella laajoina mattoina. Pintamaiden varastointiaika tulisi olla

19.8.2025

mahdollisimman lyhyt, sillä pintakerroksen orgaaninen aines hajoaa nopeasti. Soveltuva varastointiaika on korkeintaan 2–3 vuotta. Vaiheistamalla ottaminen ja jälkihoito saavutetaan paras lopputulos.

Lupa-ajan päätyttyä ottamisalueella ei tule olla maa-ainesvarastokasoja lainkaan, sillä ne estävät jälkihoidon toteuttamisen. Tiivistyneet tienpohjat ja varastokasojen pohjat tulee möyhiä ja pehmentää toiminnan loputtua, sillä tiivis maaperä läpäisee vettä huonosti ja vähentää siten muodostuvan pohjaveden määrää.

Lapin ELY-keskus suosittelee, että maisemoinnissa ja jälkihoitotöiden suunnittelussa käytetään päivitettyä maa-ainesopasta (*Maa-ainesten ottaminen – opas ainesten kestävään käyttöön*, Ympäristöministeriön julkaisuja, 2023:30).

Johtopäätökset

Suunniteltu maa-ainesten ottamistoiminta ei sijoitu luokitellulle pohjavesialueelle tai arvokkaalle geologiselle kohteelle. Suunniteltu ottamistoiminta sijoittuu itäosastaan osittain alueelle, jolta on otettu aiemmin maa-aineksia. Lapin ELY-keskuksen näkemyksen mukaan maa-ainesten ottaminen hakemuksen tarkoittamalla alueella voi olla mahdollista ilman, että siitä ennalta arvioiden aiheutuu ympäristölle maa-aineslain (MAL 3 §) tarkoittamia haittoja, mikäli ottamistoiminnassa huomioidaan edellä esitetyt asiat.

Lapin ELY-keskuksen näkemys on, että suunniteltu hanke ei vaikeuta alueen käyttämistä maakuntakaavassa osoitettuun tarkoitukseen. Suunnitelulla alueella ei ole oikeusvaikutteista yleis- tai asemakaavaa.

Lapin ELY-keskus muistuttaa, että toiminnassa tulee huomioida törmäpääskyjen mahdollinen esiintyminen alueella, ja että pesintätörmät tulee jättää lintujen pesintäaikana (15.5.–31.8.) kaiken maahan kajoavan toiminnan ulkopuolelle. Myös jotkin kahlaajat (mm. pikkutylli ja tylli) viihtyvät avoimilla hiekka- ja sorakentillä ja niiden pesiä löytyy ajoittain maa-ainesalueilta ja niiden pesimärauha tulee turvata ottamistoiminnassa.

Lapin ELY-keskus lisäksi muistuttaa, että vaikka etukäteen arvioiden pinta- tai pohjavesiin kohdistuvia haittoja ei tulisikaan, on toiminnanharjoittaja vesilain mukaisessa vastuussa mahdollisista vesiin kohdistuvista haitoista ja siten velvollinen muun muassa tarvittaviin korjaus- ja korvaustoimenpiteisiin.

Päätökset asiassa pyydetään lähettämään tiedoksi Lapin ELY-keskukselle (MAL 19 §). Lupapäätökseen tulisi merkitä luvan viimeinen voimassaolopäivä. Lupapäätös maa-ainesten ottamisesta tulee viedä myös maa-ainesten ottamisen tietojärjestelmään (NOTTO) Suomi.fi palvelusta löytyvällä sähköisellä ilmoituslomakkeella.

Luvan haltijan on tehtävä maa-aineslain 23 a §:n 1 momentissa tarkoitetun otetun aineksen määrää ja laatua koskeva ilmoitus lupaviranomaiselle vuosittain

19.8.2025

viimeistään tammikuun 31. päivänä. Ottamistoiminnan loputtua on pidettävä lopputarkastus.

Lausunnon valmisteluun ovat osallistuneet ylitarkastaja Jari Laulumaa (kaava) ja ylitarkastaja Piippa Wäli (luonto).

Asiakirjan hyväksyminen

Tämä asiakirja on hyväksytty/allekirjoitettu viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt suunnittelija Terhi Seppänen ja ratkaissut hydrogeologi Anne Lindholm.

Tämä asiakirja LAPELY/2990/2025 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LAPELY/2990/2025 har godkänts elektroniskt

Ratkaisija Lindholm Anne 19.08.2025 08:57

Esittelijä Seppänen Terhi 19.08.2025 08:55